

Josep Franco

El cinema ha estat historitzat, teoritzat i criticat. També ha estat comentat. En cada film concret hi són inscrites les marques de producció, distribució i exhibició. Un film no és alguna cosa que aparegui descontextualitzada del seu entorn, industrial, ideològic i de mercat. La seva materialitat, l'objecte acabat, s'hi troba al bell mig de tot un seguit de trames que li són pròpies i gens externes. Malgrat això, aquí no ens ocuparem d'aquests marges del discurs fílmic, encara que sempre hi seran presents en el comentari, i que explicaran per què i com s'han fet determinats films, com són rebuts i fins i tot consumits, el lloc anomenat espectador, l'imaginari col·lectiu que se'l mira, sinó que temptarem de fer una lectura, un comentari, que tenint en compte totes aquestes problemàtiques polítiques, ideològiques, estètiques o lingüístiques, ens alligona una mica més al voltant de l'estructura i el funcionament dels films, amb pressupòsits correctes, ni delirants ni aberrants, que posi al mateix nivell un comentari assenyat, per anar carregat de l'aura de la competència de l'expert, que solament és més vertader per convenció, i el de la persona, espectador múltiple, que s'hi apropa; i finalment, que ens mostri com la lògica històrica, construïda, del llenguatge cinematogràfic no té com a finalitat cap veritat oculta, sinó la persuasió. Com el fet d'anar al cinema, com dèiem, no se situa del lloc de la veritat sinó del saber. Un film serà un aparell textual susceptible de ser deconstruït mitjançant l'anàlisi, ja sigui un film de base narrativa o no, genèric o tipològic dins del gènere, amb components visuals i sonors, que produeix sobre l'espectador, gràcies a l'espectador sobretot, que n'és una peça fonamental del procés de significar, uns efectes particulars.

Descriure el seu funcionament estructural i el significat que li serveix de base per poder-se convertir en objecte, l'espai textual, d'una banda, i proposar una direcció determinada de sentit, de text, concret en una situació concreta, serà la tasca del comentari. No es tracta de repetir allò que ja diu el film ni de des-

cobrir una veritat oculta, ni tan sols d'evitar les contradictòries visions que d'un film tingui un mateix espectador al llarg de la seva vida, o espectadors diferents, sinó de descriure i d'avaluar un objecte obert a diverses consideracions de sentit. A l'objecte així construït, amb les seves pròpies lleis internes, l'espectador pot afegir-hi un nou sistema relacional secundàriament explicitat pel sistema primer d'ordenació. Es tracta de fer parlar un text al qual nosaltres interpel·lam, establir un diàleg, dialògic no reduccionista, que produeixi un sentit com a resultat i no com un a priori. El sentit no està en el text, l'hem de produir nosaltres. El comentari implica l'anàlisi i la interpretació dels significats, la construcció de quelcom que abans no existia, però també, inclou la mirada

prendre són coses culturals que cal aprendre amb múltiples visions de l'objecte, revisitant-lo. Altrament ens hauríem de refiar massa de la nostra memòria visual i auditiva. Aquesta revisitació ens permet d'extreure'n característiques comunes a molts films, com ara l'esborrat de la marca retòrica de qual-sevol construeix en el MRI. No es tracta solament de comprendre'l, a l'objecte, sinó de comprendre de quina manera i des de quins pressupòsits el comprenem, occidentals i blancs com som, aquí, per exemple. A l'anàlisi li segueix la interpretació, això és, la capacitat de descriure l'organització global dels elements en forma d'estructura i extreure'n el seu significat. Tot això, encara,

de l'espectador, individual i intransferible, sempre que, repetim, no es tracti d'una mirada delirant o aberrant. Encara que aquesta seria una altra forma de mirar. El comentari, finalment, no exclou la mirada socio-històrica, descomposar els elements de llur representació, sinó que vol saber com, des de quins punts de vista i amb quina finalitat han estat vistos els films i construïts.

Analitzar i interpretar són, doncs, passos previs al del comentari. El primer pas és saber com està fet i com funciona allò que es comenta, a través del reconeixement i de la comprensió. Reconèixer els elements que intervenen, distingint-los i situant-los. Comprendre, això és, relacionar-los entre si com a resultants d'un engranatge més gran (enquadre, pla, seqüència, episodi i film, per exemple). Reconèixer i com-

des del punt de vista de l'espai textual. Aquí, però, fugirem de visions de cinèfil, ja siguin fetixistes o artístiques, perquè la primera el redueix a una relació amorosa i la segona a una sacralització que considera "obra d'art" tot allò que sigui clàssic, per exemple. Totes dues, amb el seu desig de coneixement implícit, estan impossibilitades del goig, que sempre ha de ser intuïtiu i autojustificat. Això és, l'obsessió per l'objecte impedeix compartir-lo. La descripció que en fa el cinèfil, molt sovint, forma part de l'aura de l'objecte més que no pas de l'objecte en si. Descriure ha de ser l'operació doble de descomposar i recomposar. Si hom ja considera el film un objecte amb una estructura definida inalterable per l'aura, difícilment podrà gosar amb ell. Així doncs, ANALITZAR (RECONÈIXER I COMPREDRE, a través de la revisitació) i INTERPRETAR (DESCRIURE, descomposant i recomposant) són les tasques prèvies del COMENTARI. ❖